

40 փրօ.

ՄԱՐԺԱՅԵՐ

40 փրօ.

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Երգիծաբանական

ՏԵՐԵՐԻ ՄԱՐԺԱՅԵՐԻ ՏԵՐԵՐԻ

Հասցէ. Ղալաթիա Նորաստիկեան Խան

Ժ.Տ. Տարի Թիւ 36

ՄԱՐԺԱՅԵՐ

13 Մարտ, 1899

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿԱԹԻԻՆ

Ս. Տ. — Մեր դաստուները :
ԽԱՅԹՈՑ. — Դաւառային կեանքէ. — Տիպար քաղականը :
Ա. Յ. ԱՅՎԱԶՅԱՆ. — Նուպար փառայի կեանքէն :
Դ. Փ. — Բարեպաշտութեան պակասը :
ԱՆԱԴՈՒ, ՅՐԱՆՍ. — Սպիտակ հովանաւոր կիներ :
Մ. — Սիրելի կ'ուզեմ (հերքում) :
ՏԻԳՐԱՆ Մ. ՍԷԴ-ՋԵՆ. — Մշակումներ :
ՀԱՋԱՐ. — Հագ առ Վ. Փ. :
Ն. — Միջազգային կայունքիւնը :
Ա. ՍԱԳԱՆԵՆ. — Նոր միջոց մ'ալ :
Վ. Փ. — Զիկ-զակ :
Պ., եւ Պ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ. — Նկարներ :
Ազգային լուրեր :

ՄԵՐ ԴԱՍԱՏՈՒՆԵՐԸ

Կատակը մէկդի, բարեկամներ, ամէն ստեղծ կատակ չըլլար, մանաւանդ երբ խնդիրը դաստուներու հետ է. անոնք ընկերութեան մէջ ուրոյն դասակարգ մը կը կազմեն, միշտ անմատչելի մեզ՝ հասարակ մահկանացուներու. հետեւաբար պիտի չուզեն այնքան դիւրագին ծախել իրենց ընկերակցութիւնը, եւ բնաւ թոյլ չպիտի տան որ իրենց հետ իյնանք. եւ շիտակն ըսեմ. եթէ ես ալ դասատու ըլլայի, ինձ կուգայ թէ՛ անպատճառ զերծ պիտի չըլլայի այդ ուռուցիկ հովերէն, եւ իմ բոլոր խօսքերուս ու գործերուս մէջ անանկ շեշտեր պիտի դնէի, որ աչքի գործնէր, որ ընդհանուր հետաքրքրութիւն չարժէր, որ վերջապէս հասարակութեան ընթացքէն տարբերութեան ունենար. Ա՛խ... տարօրինակ երեւնալ... ի՞նչ աղուոր բան. Հոգս պիտի չըլլար եթէ զիս խժբժէր

ժողովուրդը, իմ ուզածս ալ այդ չէր. ատկէջ զատ, ինչ կշիռ ու կարեւորութիւն կրնայ ունենալ ժողովուրդին դատողութիւնը՝ դասատուներու ընթացքին նկատմամբ. հաւատացէք որ բնաւ ճերմակ պիտի չըսէի կեանքիս մէջ այն բանին, որուն ճերմակ կ'ըսէ հասարակութիւնը, հոգ չէ որ իսկապէս ճերմակ ըլլար այն. եւ արդէն զարգացում ըստած բանն ալ այդ չէ :

Եւ ձեզմէ հոլ չի գիտեր մեր դասատուներու գաղափարի եւ ընթացքի այս արտառոց ծայրայեղութիւնը. քանիներ կրնաք հաշուել որ լիովին զիտակցութիւնն ունենան իրենց վսեմ պաշտօնին. չէք լսեր, չէք լսած ամէն օր անոնց բերնէն ծաղու եւ քամահրանաց կծու ակնարկութիւններ դէպ ի այն բաժանումը, որ կը կոչուի ժողովուրդ. որովհետեւ... որովհետեւ հարուստ են, որովհետեւ կրեր են, եւ որովհետեւ ժողովուրդ են ու դասատու չեն. — Ատոնք (ամէն անոնք որ դասատու չեն) առանց բացառութեան իրենց աչքը նիւթին, ստակին կառչած, դիակնացած (ինչպէս կ'ըսեն իրենք) մսի կոյտեր, ապուշներ, տխմարներ են, զուրկ հոգեկան եւ մտքի ամէն գեղեցկութիւններէ. եւ այս ամէնը շարունակ, ամէն անգամ որ առիթ գտնեն կամ ստեղծեն, չեն վարանիր անոնց դէմ խօսելու կամ զրելու. Մի՛ պահէք, շատ աղէկ գիտեմ որ, ազնիւ ընթերցողներ, դուք ամէնքնիդ, ձեր ուսանողութեան շրջանին մէջ եւ անկէջ ալ վերջ, փառք Աստուծոյ շատ անգամներ դժբաղդութիւն ունեցած էք պատահելու այդ կարգի խեղճ դասատուներու (մտքով խեղճ ըսել պիտի ուզէի), որոնք սոյն օրինակ անհեթեթ գաղափարներ, ցնդած խորհուրդներ կը անուշամեն իրենց խելապատակին մէջ, որ արդէն ցնդելու մօտ հասած է. եւ

ինչու չցնդէր, ինչպէս պահէր հաւատարակշռութիւնը այն խեղճ ուղեղը, ուր մուտ գտած են խել մը հակընդդէմ գաղափարներ, զուրկ ամէն կանոնաւոր դասաւորումէ. եւ չէ մի որ ամէն ծառ կ'ստանայ իր սնունդը այն հիւծերէն, զորս կը պարունակէ երկիրը ուր տնկուած է. եւ գիտէք թէ ինչ հիւծեր են, որոնցմով կը սնուցուի ուղեղը մեր խեղճ վարժապետներուն. կը կարծէք բնաւ թէ՛ անոնք օր մը ուզած ըլլան կարգաւ գրուածներ, որոնք կը ներկայացնեն լուրջ պիտոյութիւններ, ողջախօս գաղափարներ, գործնական դասեր, եւ վերջապէս մարդոց հետ վարուելու կանոններ. Ո՛չ, ո՛չ. անոնք այդ տեսակ բաներու չեն խառնուիր (որովհետեւ ժողովուրդին ալ խառնուելու միտք չունին) անոնք, օրը օրին ապրող մարդիկներ են. «շատ է աւուրն չար իւր» կ'ըսեն ու կ'անցնին իրենց երեմիականներով. անոնց համար աշխարհ վայոց ճոր մէ, և կեանքը... ո՛հ... կարժէ միթէ խօսքն ընել անոր, որ խրտուիլակ մ'է, որ իրականութեան դուռն երազ մ'է. եւ յետոյ, իբրեւ առաւօտեան նախաճաշ աշակերտաց, այն թըշոււռ, այն տարաբանող ու խեղճ մատղաշ ոգիներուն կը ներկայացնեն գրուածք մը, որ համակ տխրութիւն եւ մահ կը բուրէ. ինչո՞ւ. մանկան երեսներէն խինդն ու ժպիտը, սրտէն եռանդը ու մարմնէն արիւնը ցամքեցնելու համար. Ա՛խ անգութներ, հերիք ալ. պահ մը դադրեցէք, ի սէր Աստուծոյ, ձեզ կ'ըսեմ ո՛ր դաստիարակներ, զուժ ունեցէք ձեր խնամքին յանձնուած Հայ մանկիկներու վրայ. բաւական է որչափ տխրեցուցիք. արդէն տխրելու եւ յալու պատճառները չեն որ կը պակսին իրենց. մի, մի ջանաք օգտուիլ անոնց այդ մասին ունեցած տրամադրութիւններէն. — Ա՛խ եղբայրներ, արդեօք ըսեմ ինչ որ կ'զգամ. բայց... պիտի ըսեմ, պիտի ըսեմ, առանց երբէք վախճալու չարաչար մեկնութիւններէ, պիտի ըսեմ որովհետեւ կեանքեր կը խորտակուին, տուներ կը փլչին այդ յուետես ներշնչումներու ազդեցութեանց տակ. — Եւ ո՞վ արդեօք ձեզմէ առաւել համակրանք ու յարգանք կը տածէ մեր վաղամեռիկ անմահ բանաստեղծ պաշտելի Դուրեանի յիշատակին քան զայն որ այս տողերը կը շարժարէ. եւ ո՞վ աւելի գուրգուրանք կը զգայ իր սրտին մէջ առ պատկառելին Տէմիրճիպաշեան, այդ հսկայ հայուն նկատմամբ. եւ սակայն պիտի առաջարկէի, պիտի թախանձագին պաղատէի որ մեր դրպոցներէ վերցուին այդ պաշտելի հանճարներու գրական արտադրութիւնները. Կարելի չէր արդեօք որ այդ մարդիկ, իբրեւ մեծ-յուետեսներ բացառութիւն կազմէին մեր մէջ, եւ կամ գէթ անոնց գրուածները ընտ-

րանօք մուտ գտնէին մեր դպրոցներու մէջ. Ի՞նչ հարկ, չեմ հասկնար, կ'ստիպէ զմեզ այդ կեանքէ զգուած, յուսահատ մարդոց տխուր վայրկեաններու, սոսկալի ճգնաժամերու, հոգեբանական չեմ գիտեր ինչ վիճակի արտադրութիւնները տալ իբր սնունդ մատղաշ ոգիներու. Ա՛լ հերիք է, ալ ատենն է որ սթափինք եւ ջանանք զերծ պահել ապագայ սերունդը այդ լալկան, այդ հիւսնդոտ եւ մահաբոյր գրուածներու տըխուր ազդեցութենէն. Ամբողջ Հայ պատանեկութիւնն ու երիտասարդութիւնը վարակեցինք այդ խեղճ գաղափարներով. պէտք ունինք պատրաստել սերունդ մը առոյգ, կորովի, աշխոյժ, գործունեայ.

Թող Մաղիկ իր համեստ դիրքով, եւ ամբողջ Հայ Մամուլը իր բովանդակ ուժով թափ տան այս խնդրին որ կենսական է. եւ ամէն անոնք որ դպրոց մը վարելու պաշտօնն ունին, թող բարեհաճին, ի սէր ազգին զաւակաց, ուշադրութեան առնել ձայն մը, որ կուգայ իրենց՝ խոնարհ անկիւնէ մը.

Պիտի վերջացնեմ. բայց անկէջ յառաջ մտիք ըրէք վերջին մասը դասախօսութեան մը, զոր անցեալ օր կ'աւանդէր դասատու մը եւ որ առիթ տուաւ ինձ գրել այս տողերը. «Դպրոցականները մեծ մարդիկներ են» կը բացագանչէր դասատուն մեծ աշխուժիւ. «Դուք մեծ մարդիկներ էք, ձեր ծնողքներէն շատ անգամ մեծ, վերացէք դուք մտքով, վերացէք սրտով, խորշեցէք մարդիկներէ, որոնք նիւթէն անդին բան չեն հասկնար, ատեցէք նիւթը, որ զմարդ կը ստորնացնէ անասնոց աստիճանին, որ իր սիրտն մէջ կը խեղդէ մարդու հոգեկան ամենէն ազնիւ հաճոյքները, որ... որ... եւայլն»։ Թերեւս Պ. դասատուն իր այս ծծումք վարդապետութիւնն աւելի յառաջ տանէր, եթէ չսէր բրբիջը, զոր արձակած էինք ի միասին քանի մ'ընկերներ, որոնց հետ կ'ունկնդրէինք այս դասախօսութիւնը՝ դասարանին դրսէն. — Ա՛խ... սիրելի ընծերցո՞ղ, եթէ մօտէն տեղեակ մէկն ես մեր վարժապետաց այս խեղճուկ կացութեան, եւ կ'զգաս սոսկումն անդունդին, որ կը բացուի հետզհետէ դրպոցի եւ գործնական կեանքի միջեւ, այն ատեն միայն պիտի կրնաս գիտնալ թէ՛ մեր բրբիջը, զոր կ'ուղղէինք այդ սնամիտ, ցնդած մարդու դասախօսութեան, բոլորովին հեռի էր ըլլայէ այն կարգի խընդումներէն, զոր մարդ դուրս կը թափէ ուրախ մէկ վայրկեան. այլ այն հեգնող, այն կատաղի բրբիջն էր, զոր մարդ կ'ունենայ իր կեանքի յուսահատական ճգնաժամին մէջ, յորում կը տեսնէ փճանալը իր ամբողջ երջանկութեան. Եւ ահա այս մարդիկներն են որոնց ձեռքն յանձնած է ժողովուրդը իր ապագայ բաղդը. Բացառութիւններ կ'ընդունինք անշուշտ, բայց դժբաղդաբար որքա՞նք քիչ։

Ի դիմաց Արծաթ-Պաշտողեանի

Կեսարիա

Ս. Տ.

ԳԱԽԱՌԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

ՏԻՊԱՐ ԹԱՂԱԿԱՆԸ

Կ'ուզէ՞ք տեսնել . դիմեցէք ուղղակի Հալէպի Առաջնորդարանը . անպատճառ զինք հոն կը գտնէք դատարկ դրամարկղին առջեւ , նահապետական հինցած աթոռի մը վրայ , երբէք մի ուզէք գիտնալ թէ ո՛ր ժամուն կը գտնուի . միշտ սխալատես է . դործ չունի . Բայց չէ , սխալեցայ , անշուշտ այդ դատարկ արկղը պահելն ալ դործ մ'է , մանաւանդ միշտ դատարկ պահել կարենալը . եւ ահա ճիշդ ատոր համար է որ այնքան հոգածութիւն կը ցուցնէ եկեղեցւոյ կալուածական հատոթիւնը : Այս պաշտօնը իր նախնիքներէն ժառանգած է , ուրիշներու վրայ վստահութիւն չունի , նոյն իսկ օրինապէս կազմուած ժողովի մը :

Վարդապետին սիրելին , մտերիմը , խորհրդատուն , երբեմնի ատենապետը եւ աստեղագիրը , ամէն ժողովի անդամը , եկեղեցւոյն , մոմավաճառը , մէկ խօսքով ամէն բանի մէջ ամէն բան :

Իր օրուան գործերը ասոնք են . 10—15 ստացագիր չինել , 20 անգամ Հայր Սուրբին ձեռքը պահել , եւ միացած պարագայ ժամերն ալ իր մէկ քանի շահակից ընկերներով եւ պաշտպանով Եգիպտոսի մեծ ժառանգութեան խնդիրով զբաղիլ , կեղծ ժառանգորդներ գտնելով :

Երբ հարցուի իր այս ընկերներուն թէ ամէն օր Առաջնորդարանը ի՞նչ կայ , կը պատասխանեն թէ իրենք լոկ ժամանցի եւ ձրի սուրճ խմելու կ'երթան : Այս բանը սուտ չըլլալուն մի կասկածիք . որովհետեւ մէկ տարուան մէջ 5,000 զրուչ սուրճի եւ շաքարի ծախք նշանակուած է Սնտուկի ծախուց սօմարին մէջ : Արդեօք Պատրիարքարանի հաշիւներուն մէջ այսպիսի ծախք մը կ'այ :

Այս եզակի թաղականը ինչո՞վ կ'ապրի . Զարմանալու բան չկայ , շատերու մինչ երեկոյ աշխատութեամբ չկրցածը ինք ձեռք կը բերէ , Ազգին մարդասիրարար ծառայելով՝ բազմանգամ ընտանիքը հանգիստ կերպով կ'ապրեցնէ : « Ոչ միայն հացիւ այլ բանիւ » ը գիտէինք . բայց չէինք հանդիպած թէ « երբէք հացիւ այլ բանիւ » . քանզի լոկ վարդապետին « Աստուած օրհնէ տղիւ է որ կ'ապրի խեղճ » :

« Հաշիւներս շատ մաքուր են » կ'ըսէ . որովհետեւ , մի արասցէ , եթէ երբէք օր մը հաշիւ պահանջող գրտնուի , Պատիլ , Զապրա , Իլիաս , Բազուզ , եւ այլն ստորագրութեամբ արցակներով ստացագրեր ունի կալուածական նորոգութեանց ի հաշիւ :

Մօտերս կասկածելով թէ մի՞ գուցէ Պատրիարքարանը իրենց զէմ ուղղուած կարգ մը անտեղի եւ զուլի ցաւցնելիք զանգամները նկատի առնելու հրաժարեցնէ իրենց պաշտպան վարդապետը , եւ ինքն ալ գլորի միւս անգամ ի գող . . . անօթութեան , ահա այս պատճառով կը պատրաստուի քահանայութեան ասպարէզը ցաթկել , քանի որ գտնուածները բոլորն ալ ծերացած են , եւ ժողովուրդն ալ երբէք փոյթ չընեն ընտրելիներ հասցնե-

լու : Անշուշտ Հալէպի ժողովուրդն ալ արանց քահանայի չպիտի մնայ , ու ինք պիտի կրնայ ոտքը ամրապէս ներս դնել , մէկ մ'ալ դուրս չեղնելու հաստատ որոշումով :

Հալէպ

ԽԱՅԹՈՑ

ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

(Շաբաթական 35 թիւէն եւ վերջ)

Ժամանակակից պետական ազգայնոց մէջ , Նուպար փաշան իր անձնական նկարագիրովն ու գործերովը իրօք զուլի-գործոց մ'էր :

Երբ անոր վախճանէն ի վեր ամիսներ անցան եւ տակաւին կը շարունակուին թեր ու զէմ գրուած կենսագրեր , կ'արժէ որ Նուպար փաշայի վրայ ո՛վ որ մանրալէպ մը , ծանօթութիւն մը ունի , ի լոյս ընծայէ . փոյթ չէ որ նպատակաւ ըլլայ այն կամ աննպատակ : Զի այս կարգի կրկնադէմ հրատարակութիւններով է որ պատմագիրը պիտի կրնայ ամբողջացնել օր մը Նուպար փաշայի լիակատար կենսագրութիւնը , որուն ձեռնարկած ենք արդէն , ինչպէս նախընթաց շաբթուն յայտնեցինք :

* * *

Հայերէն ո՞ր լրագիրը նախընտրած էր . առ այս բան մը լսած չեմ : Սակայն ստոյգ աղբիւրէ պիտեմ որ Նուպար փաշա՝ Պ. Ղուկաս Պալղաղարեանի Զմիւռնիոյ մէջ հիմնած եւ հրատարակած Արշալոյս անուն անդրանիկ լրագրոյն 20 օրինակ բաժանորդագրութիւն կը վճարէր տարուէ տարի :

Երբ խմբագրութեան կողմանէ նորէն դիմում եղած էր Նորին Բարձրութեան , անուղղակի կերպով յաջողուցած էր ամսէ ամիս 500 զրուչի ամսական մը յատկացընել տալ Խորվական գանձէն , ի դնահատութիւն նոյն վաստակաւոր խմբագրութեան , որ անվրէպ կ'ստանար մինչեւ վերջը : Ուրիշ խմբագրութեանց կողմանէ ալ թէ-եւ անուղղակի դիմումներ եղած էին հանգուցեալ Թագաւոր փաշայի միջոցաւ , բայց չէին յաջողած զբաղղաբար : Միեւնոյն ժամանակ Խորվական բժիշկ Զմիւռնացի բժիշկ Ստեփանեանի այրին ալ խնդրագիր մատուցած էր փաշային , եւ սա ամսական մը կապել տուած էր Խորվական գանձէն , ի փոխարէն հանգուցեալ ճարտար բժիշկին մատուցած զանազան կարեւոր ծառայութեանց :

* * *

Արդի Ս. Հայրապետի Պատրիարքութեան օրովն էր , Խասգիւղի Ա. Ն. Շահնազարեան վարժարանը 700 ոսկիի բաց պարտք մը գոյացուցած էր :

Նոյն ամառը Նուպար փաշան Պոլիս եկած էր , Հրաւիրուեցաւ ի Խասգիւղ յիշեալ վարժարանը . Խնամակալութեան կողմանէ կանխաւ եղած կարգադրութեան մը համաձայն , հոն եկած էր օրուան Պատրիարքը , հետն ունենալով Տ. Մելքիսեդեկ Ս. Արքեպիսկոպոս Մուրատեանց , որ այն ատեն դեռ վարդապետ էր :

Ներկայը կը փափաքէին որ զանազան ազդեցութեամբ այդ պարտքը Նուպար փաշային վճարել տային :

Բայց Նորին Բարձրութիւնը՝ որ մինչեւ այն ատեն բաւական ծախքեր ըրած էր, չընդունեց այդ 700 ոսկի պարտքը վճարել, զի Երկրագոյնէն անուն չարաթական պարբերականը կը հրատարակուէր այդ ատենները նոյն դպրոցի տպարանին մէջ, Շահնազարեան վարժարանի սանուց խմբագրութեամբ:

Վարժարանին բարերարը Երկրագոյնէն հրատարակութեանը դէմ էր. վասն զի կ'ըսէր թէ՝ այն խնդիրը, որ տակաւին Եւրոպայի քաղաքագիտութեան մէջ լուծուած չէ, ինչպէս է՝ մահու պատժը, Շահնազարեանի դպրոցի աշակերտներն ելելու են Երկրագոյնէն մէջ լուծելու:

Այդ ատեններն էին, որ կը յուզուէր Եւրոպական լրագրաց մէջ Թորոմանի մահուան պատժոյ խնդիրը:

* * *

Ուսուցիչներուն մէջ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէր: Ուսուցիչներէն շատը զանազան պաշտօններու զրած էր, եւ անոնց ազգակիցներէն մին՝ փաշայութեան աստիճանին բարձրացնելու պատճառ եղած էր: Ուսուցիչ՝ առ հասարակ զինքը Ապուլեհ-Նուրար (հայրիկ) կը յորջորջէին խանդավառութեամբ, զի իրենց սիրեցեալ Կաթուղիկոսին համար Բարձր. Ստիվլին բարեխօսած եւ յաջողած էր:

* * *

Երբ միջազգային դատարանը հաստատուեցաւ Եգիպտոսի մէջ, այդ նորակերտ հաստատութեան անունը՝ Աս-չիյէ դրուիլ ուղղուեցաւ: Բայց Նուպար փաշա՝ ինչ ինչ նկատումներով պահանջեց որ այդ հաստատութեան անունը Հազգանիյէ կամ Հազգանիյէ Տայրէսի յորջորջուի. եւ իրօք ալ՝ յետոյ այնպէս վերակոչուեցաւ, եւ մինչեւ ցարդ միեւնոյն տիտղոսով կ'անուանուի յիշեալ հոյակապ հաստատութիւնը:

* * *

Նուպար փաշա՝ իր անձնական բոլոր անվիճելի արժանեօք հանդերձ, զանազան խնդրոց մէջ — որ կէսազգային բնութիւն ունէին — Յակոբեան թագուոր փաշային ազդեցութեանը տակ կը գտնուէր երբեմն:

Քրիստոնեայ զանազան ազգաց Առաջնորդարանաց մէջ կարգադրուելիք ժառանգական ու կառավարչին խնդիրները՝ զիւանագէտ Հայ փաշան ուղեց որ այդ նորահաստատ միջոցային դատարաններու իրաւասութեանը ներքեւ դրուին: Եւ այս պատճառաւ, կանխաւ համաձայնութեան մտած էր Աղեքսանդրիոյ նոյն ժամանակի Յուսէպ Նիկանովը Պատրիարքին հետ, այս առթիւ խոստանալով 2000 լիւրայի տարեկան մը կապել տալ տեղական գանձէն՝ Յունաց յիշեալ Պատրիարքարանի սնտուկին:

Միեւնոյն առաջարկը յետոյ ըրած էր Եգիպտոսի Հայոց Առաջնորդարանին ալ, Յունաց համար տրուելիք գումարէն պակաս տարեկան նպաստ մ'ալ յատկացնելով Գահիրէի Ազգ. սնտուկին:

Բայց նոյն ժամանակի տեղական Առաջնորդարանի Վարչութիւնը՝ ինչ ինչ բանաւոր պատճառներով նոյն առաջադրութեան չհամակերպեցաւ. եւ իր ձայնը լսելի ընել առաւ առ որ անկ է:

* * *

Մշեցի պանգուխտ քահանայ մը փափաքած էր Երուսաղէմ գնալու. սակայն ճամբու ծախք չունէր: Հայրենակիցները կը համոզեն քահանան, եւ Մուշէն մինչեւ ի Գահիրէ ուղեւորութեան ծախքը յանձանձելով՝ ճամբայ կը հանեն:

Քահանան ողջամբ կը հասնի Եգիպտոսի մայրաքաղաքը, եւ հոն զինքը չրջապատողներէն կը լսէ Նուպար փաշայի առատաձեռնութեան ժամիրը, եւ եշրեփ ժամանակը:

Փաշան՝ գրպանի առօրեայ ծախուց համար, առաւօտուն բնակարանէն 40 ոսկի խաւճըր կ'առնէր վրան: Տիկինը՝ օրական տասը ոսկի ունէր, իսկ զաւակները՝ զեռ չամուսնացած մէկ մէկ լիրա կ'առնէին նուէրի կամ ողորմութեան համար:

Այս օրական որոշեալ գումարները՝ փաշային մասակարարին կողմանէ ամէն օր կը վճարուէին, արծաթեայ պնակի մը մէջ ներկայացուելով իւրաքանչիւրին:

Ղարիպ քահանան՝ կանուխէն այս համարը ճուրղ կ'լլած էր, ու ըստ այնմ պատրաստուած:

Քանի մը օր յաջորդաբար առտուն կանուխ կ'երթայ Նուպար փաշայի բնակարանին մօտիկ տեղ մը, եւ ակնապիչ կ'սպասէ մինչեւ իրիկուն:

Վերջապէս առտուտ մը կը յաջողի փաշան զիմաւորելու, եւ իր բաղձանքը, գրաւոր թէ բերանացի, յայտնելու: Փաշան հակիրճ հարցաքննութիւնէ մը ետք, երբ իրազեկ կըլլայ թէ քահանան Երուսաղէմ երթալու համար այսպէս իրեն դիմած է, ժպտելով մը նոյն օրուան ծոցի խաւճըրիւր ամբողջութեամբ յիշեալ քահանային ափիկը կը լեցնէ: Կրնաք երեւակայել նուէրնեկալ քահանային այսպիսի անակնկալէ մը զգացած անսահման ուրախութիւնը:

Ոսկիները ափին մէջ ուժով մը սեղմած, ուղղակի կ'երթայ Գահիրէի Առաջնորդարանը եւ եղելութիւնը կը պատմէ հոն, շարունակ արտասովոր ծիծաղով մը: Հարկ չկայ ըսելու թէ՝ ղարիպ քահանային ջգիւրուն դպած էր, ի գիւտ անվաստակ գումարի մը, որ չինական երէցի մը համար պատկառելի պանձ մըն էր:

Օ'ն ուրեմն. ո՞վ կ'ըսէ թէ՝ Նուպար փաշան՝ ժլատ էր, աղա՜ էր, եւ այլն:

Ա. Յ. ԱՅԼԱՋԵԱՆ

ԲԱՐԵՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱԿԱՍԸ

Մեծ Պահքի Կրկնորդ Կիրակի իրիկունն է. եկեղեցին լցուած է հաւատացելոց բազմութեամբ:

Աւուր պատշաճի սրտայոյզ շարականներէն ետք քաւրոյի Սրբազանը եկեղեցւոյ բեմէն կը բացատրէ ժողովրդեան՝ օրուան մեծ նշանակութիւնը:

Հոգեշունչ քարոզին ի լուր սիրտերը կը շարժին եւ բարեպաշտական զգացմամբ կը համակուին. ամէն ոք անշուշտ կ'ունկնդրէ, ջանալով բոլոր մը իսկ չվրիպեցնել ուշադրութենէն:

Բայց ցաւ է ըսել թէ՝ այդ բազմութեան մէջ՝ եկեղեցւոյ դաւթին մէկ անկիւնը, երիտասարդի մը, ժեօճ

օւմ մը կը տեսնուէր, որ կարծես իր գանուած տեղւոյն նկատմամբ բնաւ զիտակցութիւն չունէր: Կրկնազգեստը ուսերուն վրայ նետած, մէկ ձեռքը գաւազան ու զըլ-խարկ, միւսը՝ տափառն գրպանը զրած:

Մարդ տեսնելով անոր անշնորհք կեցուածքը, գայ-թակղելէ աւելի՝ պիտի փորձուէր պահ մը հաւատալու թէ մի գուցէ Ժիպպօն մը ըլլար այն՝ որ մարդոց նմա-նելու համար, քաղաքակիրթ ազգաց տարագոյլը բազմու-թեան մէջ խառնուելով եկծ էր այն սրբավայրը:

Ո՛վ դուք, այս կարգի ժեօն օւններ, չիտակը ըսէք, ինչորեմ, կը համարձակի՞ք այդ կերպարանքով նոյն իսկ ձեր... պարտատիրոջ զիմացը ելլել: Անշուշտ չէք մոռնար անոր հետ պատշաճ յարգանքը եւ քաղաքավա-ռութեամբ վարուիլ, որպէս զի զձեզ չնեղէ: Պէտք է գիտնաք որ եկեղեցին աղօթքի տուն է: Հոն աներեւու-թապէս բազմած է Աստուած: Ոչ ոք կ'արգիլէ զձեզ լու-սաւորեալ ազգաց նմանող ըլլալէ, տարագոյլ, բարբա-ռով, եւայլն: Բայց ինչո՞ւ այդ ազգաց լաւագոյն կողմն-ըր ընդօրինակելը անաւս կ'ընէք: Ե՛րբ տեսած էք եկե-ղեցոյ մէջ Եւրոպացի մը այդ գիրքով...:

Ձեր հետեւիլ փորձած մեծ ազգերուն հոյակապ փի-լիսոփաները Աստուծոյ անեղ անունը լսելու ատեն զըլ-խարկին կը հանէին: Թողո՛ւնք մեղքը, որուն նկատ-մամբ գուցէ գաղափար ալ կազմած չէք, գոնէ ամչցէք այդ տարազը կրելու:

Յարգե՛նք մեր կրօնքը, որ մեր ազգին ընկերային ամենազլխաւոր կապն է:

Գ. ֆ.

ՍՊԻՏԱԿ ՀՈՎԱՀԱՐՈՎ ԿԻՆԸ

(ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ՆՈՐԱՎԷՊ)

Չուանկ-Չէն՝ Սուանկ նահանգէն, գրագէտ մըն էր, որ իմաստութիւնն յառաջ կը տանէր մինչեւ հեռանալու աստիճան բոլոր անցաւոր բաներէն: Եւ որովհետեւ իբրեւ բուն Չինացի մը, չէր հաւատար յաւիտենականութեան, իր հոգին գոհացնելու համար ուրիշ բան չէր մնար իրեն ընելու, եթէ ոչ այն զիտակցութիւնը թէ ազատ մնացած է մարդոց սովորական սխալանքէն, որոնք չարաչար կը յոգնին անօգուտ հարստութիւններ կամ անտի պատիւ-ներ ձեռք ձգելու համար: Բայց այս գոհունակութիւնը շատ խորունկ եղած ըլլալու է. որովհետեւ մեռնելէն ետք ամէն տեսակէտով երջանիկ մարդ մը հուշակուեցաւ:

Արդ, այն օրերուն միջոցին զոր ոգիները պարգե-ւեցին կանաչ երկնքի մը տակ, եւ ծաղկազարդ թփիկ-ներու, ուռնիքներու եւ պամպուկներու մէջտեղ, Չուանկ-Չէն՝ սովորութիւն ունէր խոհերու մէջ ընկղմած չրջա-գայելու իր հողերուն մէջ, ուր կ'ապրէր առանց գիտնա-լու թէ ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս: Առտու մը մինչ կը պտտէր Նամ-Հօա լեռան ծաղկաւետ զառիվայրին վրայ, անդա-լաբար գտնուեցաւ գերեզմանոցի մը մէջ, ուր մեռել-ները, երկրին սովորութեան համեմատ, հողէ կոյտերու տակ կը հանգչէին: Տեսնելով անթիւ գերեզմանները ո-

րոնք կը տարածուէին հորիզոնէն անդին, գրագէտը խոր-հեցաւ մարդոց ճակատագրին վրայ:

— Աւա՛ղ, ըսաւ ինքնիքն, ահա այն վայրն ուր կը յանգին կեանքի բոլոր ճամբաները: Մարդ երբ անգամ մը տեղ կը գրաւէ մեռելաներու բնակարանին մէջ, ա՛լ չի կրնար լոյս արեւ տեսնել:

Այս գաղափարը տարօրինակ չէ, բայց լաւ կը բո-վանգակէ Չուանկ-Չէնի եւ Չինացոց փիլիսոփայութիւ-նը: Չինացիք մէկ կեանքի միայն կը հաւատան, այն՝ յո-րում փնտնանային ծաղկիլը կը տեսնեն արեւուն ճառա-գայթին տակ: Մարդոց հաւատարութիւնը գերեզմանին մէջ՝ կը մխիթարէ կամ կը յուսահատեցնէ զանոնք, զէպ ի զուարթութիւն կամ մելամաղձոտութիւն իրենց հակամի-տութեան համեմատ: Բաց աստի զիրենք մխիթարելու համար ունին բազմաթիւ կանաչ կամ կարմիր չառուած-ներ, որոնք երբեմն մեռելներ կը յարուցանեն կամ զը-ւարձալի մոգութիւն ի գործ կը դնեն: Բայց Չուանկ-Չէն, որ փիլիսոփաներու հպարտ դասակարգին կը պատկանէր, մխիթարութիւն չէր փնտներ յախճապակիէ վիշապներէ:

Մինչ այսպէս գերեզմաններուն մէջտեղ մտածում-ներու մէջ խորասուզուած էր, յանկարծ մանկամարդ կնոջ մը հանդիպեցաւ որ սուգի հագստու կը կրէր. այս-ինքն երկար ճերմակ չրջազգեստ մը՝ պարզ կտաւ եւ ա-ռանց կարի: Այս կինը՝ գերեզմանի մը քովը նստած՝ սպիտակ հովահար մը կը շարժէր գերեզմանին տակաւին թարմ հողակոյտին վրայ:

Այսքան տարօրինակ գործի մը պատճառը գիտնալու հետաքրքրութենէն մղուած, Չուանկ-Չէն քաղաքավար կերպով ողջունեց կինը, եւ ըսաւ.

— Կրնա՞մ համարձակիլ, տիկին, հարցնել թէ ո՛վ պառկած է այս գերեզմանին մէջ, եւ ինչո՞ւ այսքան կը յոգնիք հով տալու համար զայն ծածկող հողին: Խորհող մըն եմ, եւ իրաց պատճառները կը փնտռեմ. եւ ասոր պատճառը անձանթ կը մնայ ինձ:

Մանկամարդ կինը շարունակ հովահարը կը շարժէր. Կարմրեցաւ, գլուխը խոնարհեցուց եւ մէկ քանի բառեր մոմիջեց զորս փիլիսոփան չլսեց: Մէկ քանի անգամ հար-ցումը կրկնեց. ի զուր, կինը ուշադրութիւն չէր ընէր ի-րեն, ու կարծես ամբողջ հոգին անցած էր հովահարը շարժող ձեռքին մէջ:

Չուանկ-Չէն ակամայ հեռացաւ անկէ, թէեւ գիտէր թէ ամէն բան ունայնութիւն է, բայց բնական բերումը հակամէտ էր փնտնելու մարդոց եւ մտանաւորապէս կի-ներու վարմունքին պատճառները: Այս փոքր արարածը հակակիր բայց բուն հետաքրքրութիւն մը կ'առթէր ի-րեն: Յամբօրէն շարունակեց չրջազայութիւնը, երբեմն երբեմն ետին նայելով, տեսնելու համար հովահարը՝ որ օդը կը ծեծէր հոկայ թիթեռնիկի մը թեւերուն պէս: Յանկարծ պառաւ կին մը, զոր մինչեւ այն ատեն չէր նշմարած, նշան ըրաւ որ իրեն հետեւի: Սա զինքը քա-չեց տարաւ մեռելներէն աւելի բարձր հողակոյտի մը հո-վանիին տակ, եւ ըսաւ.

— Լսեցի տիրուհիս ըրած հարցումնիդ, որուն չպա-տառեանեց: Բայց ես պիտի յագեցնեմ ձեր հետաքրքրու-թիւնը բնական հաճոյակատարութեամբ, եւ այն յոստով

Թէ դուք ալ ի փոխառնէն պիտի հաճիք կեանքս երկարա-
ձգելու համար քահանայէն մոգական թուղթ մը գնելու
պէտք եղած դրամը տալ ինձի :

Չուանկ-Չէն քսակէն դրամ մը հանեց , եւ պտուա-
կինը հետեւեալ կերպով խօսեցաւ .

— Գերեզմանի մը քով ձեր տեսած կինը տիկին Լիւ
կը կոչուի . այրին է Թաօ անսւնով գրագէտի մը , որ
տասնեւհինգ օր առաջ մեռաւ երկար հիւանդութիւն քա-
շելէ ետք , եւ այս գերեզմանն ալ իր ամուսնին գերեզ-
մանն է : Խնդրակաթ սիրով մը կը սիրէին իրար : Նոյն իսկ
վերջին շունչը տալու ատեն Թաօ չէր կրնար անկէ հե-
ռանալու որոշում տալ . եւ իրեն համար անհանդուրժելի
էր այն գաղափարը , թէ աշխարհի վրայ պիտի թողու-
իւր կինը , գիղեցկութեան եւ կեանքի ծաղիկ հասակին
մէջ :

« Բայց կը համակերպէր . որովհետեւ խիստ անուշ
բնավորութիւն մ'ունէր , եւ իր հոգին յօժարակամ կը
խոնարհէր պէտքին առջեւ : Տիկին Լիւ կուլար ամուսնոյն
անկողնին վրեւ , ուրկէ բնաւ հեռացած չէր անոր հի-
ւանդութեան միջոցին , վկայ կը բռնէր աստուածները
թէ պիտի չապրի անոր մահէն ետքը եւ անոր դագաղին
ալ պիտի մասնակցի , ինչպէս մասնակցած էր անոր ան-
կողնին :

« Բայց Պ. Թաօ ըսաւ .

« — Տիկին , մի խոստանա՛ք այդ բանը :

« — Գոնէ , յարեց տիկին Լիւ , եթէ պէտք է որ ձեզ-
մէ ետք ապրիմ , եթէ Ոգիները դատապարտած են զիս
արեւուն լոյսը տեսնելու երբ դուք ա'լ չէք տեսնէր զայն ,
գիտցէք որ երբեք պիտի չհաւանիմ ուրիշի մը կինն ըլ-
լալու , եւ մէկ ամուսին միայն պիտի ունենամ , ինչպէս
մէկ հոգի միայն ունիմ :

« Բայց Պ. Թաօ ըսաւ անոր .

« — Տիկին , մի խոստանա՛ք այդ բանը :

« — Ո՛հ , Պարո՛ն Թաօ , Պարո՛ն Թաօ , թող տուէք
դոնէ երգնուլ որ մինչեւ հինգ տարի պիտի չամուսնանամ :

« Բայց Պ. Թաօ ըսաւ անոր .

« — Տիկին , մի խոստանա՛ք այդ բանը . խոստացէք
միայն թէ հաւատարիմ պիտի մնաք իմ յիշատակիս , մին-
չեւ որ գերեզմանիս հողակոյտը չորնայ :

(Տիկին Լիւ մեծ երգում մը ըրաւ . եւ բարին Պ.
Թաօ աչքերը գոցեց մէկ մ'ալ չբանալու համար : Տիկին
Լիւի յուսահատութիւնը երեւակայութեան շատ աւելի էր :
Աչքերը միմազնած էին տաք արցունքներով . եղունգնե-
րուն փոքր դանակներով կը ճանկոտէր յախճապակիէ այ-
տերը : Բայց ամէն բան կ'անցնի . այս վիշտի հեղեղն ալ
հոսեցաւ . Պ. Թաօի մահէն երեք օր ետք Տիկին Լիւի
ցաւը ամօքուած եւ աւելի բանաւոր հանգամանք մը ա-
ռած էր :

« Լուր տրուեցաւ իրեն թէ Պ. Թաօի երիտասարդ ա-
շակերտներէն մէկը կը փափաքի յայտարարել թէ մառ-
նակից է իր ցաւին : Իրաւամբ մտածեց թէ չէր կրնար
այս այցելութիւնը մերժել . Ուստի ընդունեցաւ զայն՝
հառաչելով . Այս երիտասարդը շատ վայելչաձեւ էր եւ
գեղագէտ . քիչ մը Պ. Թաօի եւ շատ մըն ալ նոյն իսկ
տիկին Լիւի նկատմամբ խօսեցաւ իր խօսակցութիւն հետ :

անոր ըսաւ թէ կը զգայ թէ շատ կը սիրէ զինքը . եւ տի-
կին Լիւ թողուց որ ըսէ :

« Երիտասարդը խոստացաւ նորէն գալ : Տիկին Լիւ ,
սպասելով անոր վերադարձին , այժմ՝ նստած ամուսնին
հողակոյտին քով , ուր տեսաք զինքը , ամբողջ օրը կ'ան-
ցընէ չորցնելու ամուսնին գերեզմանին հողը՝ իր հովա-
հարին շունչովը :

Պատուը պատմութիւնն աւարտելուն իմաստունն
Չուանկ-Չէն մտածեց .

— Երիտասարդութիւնը կարճ է . բաղձանքի խթանը
թեւեր կուտայ երիտասարդին : Տիկին Լիւ պարկեշտ կին
մըն է որ չուզեր դրժել իր երգումին :

Ու մենք կը յաւելունք .

Եւրոպացի սպիտակ կիները կ'արժէ որ օրինակ առ-
նեն անկէ :

Թարգմ. Ա. Կ.

ԱՆԱԿՈՒ ՖՐԱՆՍ

ՍԻՐԵԼ Կ'ՈՒԶԵՄ

(ՅՈՒՋՄՈՒՆԵՔ)

Սիրել կ'ուզեմ գեղեցիկը ու բարին ,
Անոնց սէրէն զգացումներս , ո՛հ , կ'այրին .
Կը հեւայ սիրտս եւ կը յուզուի իմ հոգին .
Թող որ սիրեմ զի սէր տուիր ինձ հիգին :
Է՛հ , այդ իղձէն միթէ անյագ ես մեռնիմ ,
Քիչ մ'ալ կեանք տուր որ դեռ սիրեմ , Աստուած իմ :
Զի սէր ունի սիրելու սիրտս ու վիշտը կան ,
Ո՛հ , չտայի՛ր ապրիլն եթէ էր այսքան ,
Ոչ ալ թրթռում սա քրնարիս խիստ յուզեալ ,
Եւ ոչ տենդոս սրտիս սիրոյ վառ կայծն ալ . . .
Այս ի՛նչ սեւ բաղդ . . . ժրպտիլ միայն ո՛հ , օր մի ,
Եւ հուսկ ապա լըռել ծոցըն ի չիւրմի
Սիրել միայն քիչ մը ատեն դեռ անյագ ,
Ապա մեռնիլ , լըռեցնել քաղցր նըւազ .
Ապրիլ միայն , ա՛հ , այս կենաց լոկ դարուն ,
Ետոյ թըռչիլ ձգել կեանքը խիստ սիրուն .
Ծընիլ աստեղց բուռն սիրովն ապրիլ եւ . . .
Անյագ նոցա սէրէն փարիլ հողին սեւ :
Միթէ՞ այս է կեանքն , ուր հետ ժըպտին , ա՛հ ,
Բաղդի խոժոռն , կենաց թախիծն էլ շատ կայ :
Տաք օրրանին ալ մօտ դըրուած չիւրիմն պաղ ,
Քաղցր օրօրին հետ ալ մահու աղխուր տաղ

Խաբերդ

Մ.

Եփրատ Գօլէճ

Մ. ԳՈՒԼԵՆՏԵՐԻ հեղինակած «Եւա» Ա. եւ Բ. հա-
տորներն , «Տարրական Զեւագիտու-
թիւն»-ը «Զարգացման» թիւին , ինչպէս
նաեւ Զեւագիտութեան վերաբերող ամէն տեսակ պի-
տոյքներ կը ծախուին , Թարագճըլար փողոց թիւ 49 Հիւ-
սարանը , ուր մասնաւոր դասախօսութիւն եւս կ'ընէ փա-
փաքողաց :

ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Կիրքը ունակութիւն մըն է, պատիւն ու համբաւը կրնան զայն սանձել:

==

Պատիւը մանկակ մըն է, խորշակ մը կարող է զայն թոռմեցնել:

==

Ուսումը թանկագին գոհար մըն է, երբ կրթութիւնն իր տուփը ըլլայ. իսկ առանց անոր չարագործաց ձեռքը քանդիչ գործի մը:

==

Կղերը պաշտելի է, երբ իր պաշտօնին գիտակցութիւնը ունենայ, ապա թէ ոչ ժողովրդին փորձանքն ու բեռը:

==

Կեանքը սիկառի ծուխ մ'է, կ'անհետանայ առանց ոչնչանալու:

==

Կինը չուք մըն է, արեղակէն աւելի հովէն (բնոյթ-քէն) կախեալ է զայն լաւ հասկնալ:

==

Կինն ինքզինքը երջանիկ կը համարի այն ատեն միայն, երբ այրը անտեղեակ ըլլայ իր գաղտնիքներուն, արգելական (մի) ու բացասական (ոչ) մտկայանքներուն, եւ ինք գիտնայ ամէն բան:

==

Սէրը վարդ մըն է. միայն սիրահարաց սրտերը զայն կը հոտոտեն, բայց հոտէ աւելի փուշերով կը ծակոտեն ու կը վիրաւորեն զանոնք, գէթ բաժանման եւ ժամադրութեան երկար միջոցներուն:

==

Հանճարը մարդուս պաշարն է, առանց անոր քայլ մը իսկ առնուլ այս աշխարհի մէջ ի կորուստ դիմել է:

ՏԻԳՐԱՆ Մ. ՍԵՎ-ՋԵՆ

ՀԱՁ ԱՌ Վ. Փ.

Ա. ԵՐԳ

Նախորդ գրութեամբս ինքնութեանդ վրայ ենթադրութիւններ միայն ըրած էի. հիմայ որ անցեալ շաբաթ օրուան ռեօզիւմ ետպանալ պատասխանդ կարդացի, խնդիրը աւելի կնճռոտեցաւ, եւ դուն եղար ինձ համար առեղծուածային էակ մը, որ հոնգիւններու գեղգեղանքով փոխանակ անտառները շէնցնելու, իջած է քաղաք իր միմոսական ձեւերով Ծաղիկի ընթերցողները զուարճացնելու համար: Բայց ի՞նչ օգուտ, անխառն ուրախութիւն չկայ աշխարհիս մէջ. մէկ կողմէ երբ կը պտտիս զուարճութեան վայրեր, քանալիւններ, երբ առերեւոյթ խնդրութեամբ մը գործնականորէն կը ցուցնես թէ կինելը բաղնիքի մէջ ինչպէս կը մարին՝ միւս կողմէ դժողակ օղակին ցաւը կը տանջէ զքեզ աւաղ:

Բ. ԵՐԳ

Երկու ենթադրութիւններ ըրած էի. առաջին թէ՛ պատուհանին աղջիկն ես, երկրորդ թէ՛ հանած վարած երիտասարդ մը: Կր խոստովանիմ թէ չարաչար սխալած եմ. եւ հիմայ կ'ենթադրեմ թէ պաշտաւ կախելուդ պատճառը ոչ այլ ինչ է, բայց միայն ստորագրութիւնս, որու կանաչ գոյնը բնական տրամադրութեամբ ճաշակիւղ յարմար գալով կ'ուզես խածառել, առանց դիտնալու թէ կոչանքը կրնայ կոկորդդ մխուիլ... այս խօսքերուս նշանակութիւնը հասկնալու համար միայն մեծածաւալ աւանջ ունենալ չի բաւեր, այլ ըմբռնելու կարողութիւն՝ զոր ունենալ ջանալու ես ո՞վ սոխակդ ար...

Գ. ԵՐԳ

Կը մտածեմ թէ պատանեկութեանս ամենէն անփորձ, ամենէն դիւրախար ատենն իսկ երբէ՛ք Սուրուխուլէի բնակչուհեաց հետ սիրային յարաբերութիւն ունեցած չեմ. ուստի ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ կը սիրահարուես ինձ. միթէ քեզմէ ունելի կամ կասկարա դնելս յանցանք էր: Բայց ես միշտ անբաղդ եմ. ամենէն միամիտ գործերս իսկ պէշայի կը հանգստանային զիս: Ամէն մարդ զքեզ Չօպան չեշմեսիի, Քեաղըթխանէի մէջ քառասուն փարայի փոխարէն ժամերով կայթել, կաքաւել կուտան, եւ դուն առանց քամահանոյց գերին ըլլալով ձայն չես հաներ. մինչդեռ ես, իճատիւն ինչպէս ազմանը գազինօճիին քով փաշլըս նայել տալուս համար տարիներով թեպէրալ կ'ըլլաւ, պաշտաւ կը կախես եւ ինքզինքդ սիրուհիի տեղ գնելով արհեստակցացդ յատուկ ծեծեքեալ շէշտով մը «Խարա՛կէօզս, աղուո՛րս» կը գոչես հրապարակաւ, եւ ամենայն լկրտածութեամբ 30—40 փարայ տալու կ'ելլես. անխոհեմ, չեմ խորհի թէ քանի՞ արեւ լիւրեյի ծախելով, քանի՞ անգամ փաշ նայելով այդ զրամը կրնաս չահիլ:

Դ. ԵՐԳ

Պատասխանիդ վերնագիրը քօնափ էր (Հա՛, հա՛, հա՛). ջղային քրքիջ մ'է անշուշտ որ սրտիդ դառնութիւնը կը յայտնէ. կ'երեւի թէ գրութիւնս քիչ մը լեզի էր որ փրփրալով, մոմալով, ականջդ գոցած բերանդ լացած լուտանքներ կը ժայթքես. եւ բերանդ բաց կը մնայ մինչեւ այն վայրկեանը ուր օրօրոցի մանչդ տեղը կ'ընէ, եւ այս գործողութիւնով է որ բերանդ կը կնքուի, ազատելով քեզի հետ պարկը մտած ըլլալու ցաւալի կացութիւնէս:

Բայց կէտ մը կայ որ լուսաբանութեան կարօտ է. գրութեանդ 23րդ տողին մէջ բաց է ի բաց կը յայտարարես օրիորդ ըլլալդ, բայց ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ օրօրոցի մէջ մանչ մը կ'ունենաս որ իր մեծագործութիւնով կ'արգիլէ ջանջանութիւնդ... Ուստի այս գոչական հասցութիւնդ կ'ստիպէ զքեզ խոստովանիլ թէ ըրածդ թողածդ, ըսածդ զրածդ չգիտցող մէկն ես, եւ կամ սեռիդ պատիւ բերելիք (°.°.) համեմատաբար օրիորդ մը որ իւրօրվասան կը սատարէ մարդկային ցեղին աճման...

Ե. ԵՐԳ

Այն զոռնան որով որտէնկոթիս ճըղակտոր ըլլալը կ'ըսէի՝ դարձնելով քեզ միանգամ ընդ միշտ կ'ըսեմ թէ հոգ մի տանիւր ձէթ կաթեցնելու, այլ դո՛ւն մտածէ որ բարեպտուղ մանչուկդ գիշեր ցորեկ չըջագգեստիդ ծալքերը պիտի օծէ անուշանոտ իւղերով, եւ պիտի մատակարարէ քոռաշէքիդ պէտքերը:

Գալով սոխի գնոյն զոր համկնալ կ'ուզէիր, մէկ հատը պաշ խապախիի համարժէք ըլլալով, կրնաս զիւրութեամբ գնել փոխանակելով գլխուդ հետ՝ որու անամէջ ըլլալը առեւտուրիդ չի վնասեր, անհոգ եղիր: Գալով նաեւ պարանոցիս զերնալովը կրելիք նեղութեանս համար զգայած ցաւիդ, ապահով կրնայ թէ երբէք այդ աստիճանին չպիտի հասնի, քանի որ գրութեանդ պատճառաւ տէրտէր, մեռաւի մէջ խնայով (°) քանի մը օրուան մէջ զգալի կերպիւ նիհարեցած եմ, եւ վիշտս կը բազմապատկուի իմանալով թէ օրօշուեր է Դուանսապուլի բնակիչներէն մէկու մը համար բերանակապ պատրաստել, անցորդաց սրունքները ապահով կացութեան մը մէջ դնելու համար: Կը հաւատան թէ այս օրերս անունդ շատ կը յեղձեղուի կոր եղեր հոն. զգուշացիր:

Զ. ԵՐԳ

Մարդս երջանկութեան եւ դժբաղդութեան յիշատակելի օրեր կ'ունենայ. իմ վշտի օրերս եղած են 1893 Մարտ 11, ուր շան մը պոչին կոխած ըլլալուս համար նոր հագած տափաւոր ստորին մասէն զրկուեցայ. 1895 Յունիս 25ին ունեցած Եգիպտական էչս կորսնցողի զոր շատ կը սիրէի համբերատար բնաւորութեանը համար... վա՛հ ան էչս... եւ ի վերջոյ 1899 Փետր. 20, ուր քեզի հետ չուվալի մէջ մոնելու անուշի տանջանքին մատնուեցայ: Զե՛ս մեղքնար:

ՀԱԶԱՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Յրանսայի երեսփոխանական Ժողովին վերջին նիստին մէջ, Պ. Սէմպա առաջարկած էր ջնջել օտար երկիրնեւրու մէջ Յրանսական զինուորական կցորդներու պաշտօնը, եւ իր այս առաջարկութիւնը ընդունել տալու համար յայտարարած էր թէ զինուորական կցորդները արբեցողութեան վայրկեանի մը մէջ պօշապօղազութիւն մը կրնան ընել եւ մեր բոլոր գաղտնիքները ուրիշ զինուորական կցորդներու կը հաղորդեն, իսկ թէ ուրիշ զինուորական կցորդները մերիններէն վարպետ լրդի բրդիւով, մեր գաղտնիքները կ'իմանան. չիտակը շատ արմատական երեսփոխան մըն է եղեր սա Պ. Սէմպան, գործը արմատէն մաքրել ուզիր է. օրինակի համար, որովհետեւ կըրնայ պատահիլ որ չոգենաւներ ընկղմին, կառախումբեր արկածի ենթարկուին, ուրեմն ասոնց արմատական բարուրումն է ջնջել չոգենաւները, վերջնել կառախումբերը, ասկէ աւելի արմատական, ասկէ աւելի խելացի մի-

ջոց ո՞վ կրցած է երեւակայել. եւ զարմանալի է որ Երեսփոխանական Ժողովը, լսելէ յետոյ պատերազմական նախարար Պ. տը Յոէսիէնէի տուած պատասխանը ծափահարութեամբ... մերժիր է այս եղական առաջարկութիւնը:

Ծափահարութեան արժանի դէպք մըն ալ պատահեր է Մանսի Մայր եկեղեցիին մէջ: Օրլէանեանները պատարադի միջոցին «Պապին Քրիստոնէականը» վերնագրով զրքոյի մը սկսեր են բաժնել եկեղեցիին մէջ գտնուող Ժողովուրդին, ինչպէս Մ. Ա. վարդապետը «Պապին Աւագանը» վերնագրով իր հրատարակած մէկ տետրակը սկսեր է բաժնել Հայ Ժողովուրդին. առաջինը բուն յարձակումներ կը պարունակէ Յրանսայի Հանրապետական Վարչութեան դէմ, երկրորդն ալ բուն յարձակումներ կը պարունակէ Հայ. Եկեղեցիի վարդապետութեան դէմ, եւ Հայ եկեղեցիի բոլոր հայրապետները՝ դուրս չձգելով նոյն իսկ Աղամ, Եւան եւ Նոյ Նահապետը, ամենքն ալ կը մկրտէ «Պապին աւագանին» մէջ:

Վերջին պահուն Մատրիտէ ուղղուած հեռագրէ մը կը տեղեկանանք թէ, սոյն քաղաքին մէջ ծերակուտական Վիլամանեօ մարքիզը մեռեր է. այս մարդը աշխարհիս ամենէն մեծ եւ ամենէն կարեւոր... անոռը ունի եղեր:

Զ Ի Կ—Զ Ա Կ

Ո՞ր երիտասարդները նախընտրելի են ամուսնութեան մէջ:

— Անոնք՝ որոնք մայր չունին, եւ զրամօժիտ չեն փնտռեր:

Ի՞նչ է խրատը:

— Դեղահատ մըն է, զոր ուրիշի մը կը յանձնարարենք վստահաբար, առանց զայն գործածելու:

Կեանքին մէջ ո՞վ է բաղդաւորը:

— Ան՝ որ ծնած օրը մեռաւ:

Ի՞նչ է կրկնամուսնութիւնը:

— Այրած սրտի վրայ քարիւղ թափել:

Ի՞նչ է պարզասիրութիւնը:

— Գոգոգութեան զրահը:

Գառնուկները ո՞ր կանաչեղենին սիրահար են աւելի:

— Հազարին:

Պարահանդէսները ի՞նչ յիշատակ թողուցին մեր չօնուխներուն վրայ:

— Ոսկորներու ցաւ եւ եւեթիւրեմի:

Ի՞նչ է պարը :

— Սիրոյ գիրքը դիտարկում, որով խելքերնուն հետ մէկտեղ մտքերնին ալ կը դառնայ :

Արդի երիտասարդները ի՞նչ նորոգութիւն կը փնտռեն հիմայ՝ մեր աղջիկներուն վրայ :

— Կարծուե՛կ ոսկիի տոպրակ մը, փիլաֆը թանկէ՛ր պարտաստելու եւ արինայով տախտակը չփելու բարեմասնութիւնները :

Կանանց համարումը ե՞րբ կը ցամքի սրտերնուն մէջ :

— Երբ լսեն թէ իրենց թոռան թոռը զաւակ մըն է ունեցեր . . . :

Վ. Փ.

«ԾԱՂԻԿԻ» ՇԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԱՄԱՍԻԱ, 5 մարտ. — Տ. Թէոփորոս վարդապետ՝ որ Սզերդէն գիշերով կծիկը դրած եւ ո՛ւր գացած ըլլալը անյայտ էր, հոս գիւղի մը անկիւնը տան մը մէջ գտնուեցաւ :

ՍՂԵՐԴ, 6 մարտ. — Ամենամեծ ողորմութեամբն Աստուծոյ, տեղւոյս Առաջնորդական Տեղապահ Տ. Փառէն վարդապետ՝ իր ծննդավայրէն մարտ 10ին ճամբայ ելլելու մտադիր ըլլալը հեռագրած է հոս :

ԷՆԿԻԻՐԻ, 6 մարտ. — Տ. Տաճատ վարդապետ եղեալ գայցեալի հեռագիր առաւ : Կիրակի օրը վերջին քարոզ մը տալով անաթեմա կարգաց իր մասին Պատրիարքարան բողոքողներուն համար :

ԹԵՔԻՐՍԱՂ, 7 մարտ. — Տ. Յ. Մ. Վ. Այվազեան եւ պիսկոպոսական փառաւոր շուրջառ մը չինել տուաւ :

ԱԼԷՄՏԱՂԻ, 7 մարտ. — Մեր եկեղեցիին պանդուխտ քահանան Արմաշու Դպրեմանքը զրկեցինք . . . Կարգաւ սորվելու համար :

Պ.

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ Մ'ԱԼ

Այս աշխարհիս մէջ ամէն մարդ միջոց մը գտնելով հանգիստ ապրիլ կ'ուզէ, ասիկա մնանալ չվերցնելու, ես ալ անանկ կ'ուզեմ բժիշկներուն տուած հրամանին համեմատ, մեր ցրուելն ալ, օրը 65 անգամ Ղալաթիայէն Բերա վազվզող եասախճին ալ, ժամը 3ին գացող եւ 9ին դուրս ելնող զրազիրներն ալ, օրը 5 ուկէս կանգուն աստար ծախելուն կարօտը քաշող էանաֆն ալ, մէկ ժամու մէջ 200 ոսկի չահող կամ կորանցնող Գոմիսիօն խանի ֆոնտօնին ալ, առտու ընէ մինչեւ իրիկուն համայններուն հետ քիւֆիւր կիւնահով պէլայի մանող օտապաշիններն ալ, տարին մէկ ամիս առուտուր ընող ոսկերիչն ալ, 10 ժամ չարունակ մէկ ծանի պոռապող խելճ թէլլալներն ալ, զօր զօրունա ողորմեսցի ըսելէն բերանը ցամքած քահանան ալ, սանդուղներէն վեր խօլաններով ջուր կրելէն լեղուն դուրս ինկած սպասուհին ալ, վերջապէս ծառան ալ, չօրպաճին ալ եւ չէօիճին ալ :

Բայց անանկ բերանը բաց տանձին ծառին տակը պառկելով ձեռք չի բերուիր, աշխատելու է նոր միջոց մը գտնելու է : Մինչեւ հիմայ կանայք իրենց ամուսիններուն մեծամեծ ծախուց դռներ կը բանային Փիստանի, չարխայի, որմէ շատ անգամ ծեծ եւ ծեծկվուքը պակաս չէր էրիկ կնկան մէջէն :

Այս անգամ Բերուզ հանրմը մամտացեր նոր միջոց մը հնարեր է էրիկը ստակէ չհանելու համար : Կը յուսանք որ ուրիշ կիներ ալ, մեր Բերուզ հանրմին օրինակին հետեւելով, էրիկներնուն մեծ մեծ ծախքեր ընել տալէ կը կենան :

Հիմա դառնանք Բերուզ հանրմին գտած միջոցին :

Ամէն առտու հացագործէն երեքական օխա հաց առնելով չէթէլէյին վրայ չորս նշանակել կուտայ եղեր, էրիկն ալ կարծելով որ իշտանին բացուած ըլլալուն, օրը չորս օխա հաց երթալ սկսեր է. սուսիկ բուսիկ ամէն ամսու գլխուն հացագործին հաշիւը տեսնելով ստակները կը վճարէ եղեր : Եւ Բերուզ հանրմն ալ վերջէն անխօսիկ մը հացագործին հետ հաշիւի նստելով, աւելորդ գրուած երեսուն օխա հացին հաշիւը կը քաշէ կ'առնէ, եւ պէտք եղածը կը կատարէ եղեր :

Սակայն անցեալ ամսու գլխուն, հացագործը իր հաշիւը տեսնելով ամբողջ ստակները առնելէ վերջը, առանց Սօֆիկ հանրմին «մնաւ բարով» մը ըսելու կծիկը կը դնէ սիլա կ'ընէ, իրեն տեղ եղբայրը թողլով որ միւշթէրիներու հացը ինք բաժնէ :

Երկրորդ օրը հացագործին եղբայրը սովորական ժամուն դուռը զարնելով երեք օխա հացը ձգելուն, Բերուզ հանրմը կը նայի որ եկողը ամենօրեայ հացագործը չէ, սիրտը թունդ ելլելով, կը հարցնէ թէ՛ «Նախկին հացագործը ինչո՞ւ չեկաւ :

— Հանրմ, անի երկիր դնաց, ասկէ ետք էս տի՛ ձըգեմ հաց :

— Աճապա իմին առնելիքս քեզի ձգե՛ց :

Ինծի բան մը չըսաւ, մինակ սա ըսաւ ուր, աս տունին առուտուրը սաղլամ է, ինչ ուր ուզեն տուր, աղան ամսու գլխուն պիւր թամամ կը վճարէ :

— Ծօ խենթեցա՞ր, Աստուծուն օրը երեք օխա ախա առած հացս չէթէլէն չորս գրել կուտայի նէ՛ :

— Ողջ եղիր հանրմ, էկէր ուր կ'ուզես իսէ ես ալ հինգ գրիմ :

— Է՛, զահէր առջի առնելիքս չառած, քուկին ես խաղ թող պիտի տամ հա՞. ես անանկ հինգ կը գրիմ, մինկ կը գրիմ չիյտեմ, հիմայ բարաներս կ'ուզեմ :

— Զանրմ, արեւուդ համար, ի՞նչ կ'ուզես չեմ հասկընար. մէյ մը կ'ելլես երեք կ'առնեմ չորս կու գրիմ կ'ըսես, մէյ մը կ'ելլես յաւրաներս կ'ուզիմ կ'ըսես, աս ընտո՞ր առուտուր ի՛, մենք աս տունը հա՞ց տի սանք, չէնը սարֆութան տի էլլանք :

— Սարֆութիւն ի՞նչ է, ես անանկ լօլօներու չեմ իղար. ախպարը երեսուն օխա հացի բարա էւել տուր է աղայէն, ան ստակը ինծի պիտի տաս :

— Ես քեզի ճէտվէլ խալէմ բան մի ըսիմ, ես աստակ խօսքերու ստակ մը չիմ խտար, դնա օրի ուր տըւէր ես իսէ նը, անկէ թահսիլ արէ :

— Միւզէվիրութիւն պէտքը չէ, ախպարդ է եղեր դուն եւ եղեր, ես երեսուն օրս հացին բարան կ'ուզեմ:

— Միւզէվիր դուն եւ ուր, էրկանդ խմբելով, իւրէք օրս հացը հինգ օրս պիւլ տի տաս:

Ասոր վրայ կոխը մեծնալով, քովի դրացիները կ'իմանան, եւ բերնէ բերան դործը տարածուելով, վերջապէս մինչեւ էրկանը ականջը կը հասնի մեր Բերուզ հանրոյն գտած միջոցը:

Ա. ՍԱԳԱՅԱՆ

Ն Կ Ա Ր Ն Ե Ր

Կ'անձրեւէ, բարեկամս, կը գրէր անցեալ օր Օրիորդ Թ*** իր նշանածին, ախուր է սիրտս ինչպէս ախուր է օրը, ձանձրոյթէս պիտի մեռնիմ, հասի՛ր, շուտ ըրէ հագի՛ր կօշիկներդ, արհամարհէ ցուրտն ու փութը, հասի՛ր քովիկս, անուշիկս:

Հետեւեալ պատասխանը ստացաւ նշանածէն.

«Հոգի՛ս,

«Կը ցաւիմ որ այս վայրկենիս անհար պիտի ըլլայ ինձ քու հրամանիդ հնազանդիլ, վասն զի կօշիկներս . . . ծարաւ են . . . ու ջուր կը խմեն»:

Աւելորդ է ըսել թէ անձրեւին ձանձրոյթը անցնելէ վերջը սոյն օրիորդը իր քովիկը պիտի ունենայ իր անուշիկը:

Համբիկ իր բարեկամին նամակ մը գրեց, որուն մէջ ներփակեց ամենանուրբ առարկաներ. նամակը գոցելէն առաջ անգամ մըն ալ վրայէն անցաւ, եւ սա «յեսո գրւթեանը» աւելցուց. — Խնդրեմ նամակս շատ ուշադրութեամբ բացէ՛ք:

Կրակը կ'այրէ, դանակը կը կտրէ, աքաղաղը կ'երգէ, գնդասեղը կը խայթէ, իսկ կի՛նը . . . կինը կը խաբէ մարդը:

Դատաւորը ամբաստանեալին.

— Ինչո՞ւ կը փախչէիր, քանի որ յանցաւոր չէիր:

— Տէր նախագահ, փախուստը ապահովութեան մայրն է:

— Խեր ըլլայ Քերովբէ աղա, այս ի՞նչ գործ է, Շաւաթ օրով շուկային մէջ պտրտիլ:

— Այսօր դոց է խանութիս, վարպետիս Շաքաքապան եղած է:

— Է՛յ, դո՛ւք,

— Մենք ալ, «վասն քառութեան եւ թողութեան յանցանաց չօրպածիին մերում, դատարկացեալ գրպանիւ ի շուկայիս ենք շրջում»:

* *

— Վերծինի՛, ժամացոյցը չեա լարած, ըսաւ Տիգրան աղա իր կնոջ:

— Երեք օրէ ի վեր, դսպանակը չի դառնար կար, Տիգրան աղա, թերեւս աղտոտած է. առաւօտուն սա մեր ժամագործ Գրիգորիկ աղային տանք որ մաքրէ, վասն զի . . .

Նոյն պահուն հինգ տարեկան տղան՝ Երուանյը, խօսքը հօրը ուղղելով.

— Ձէ՛, հայրիկ, չէ՛. ժամագործին տուած ստակովդ ինծի չաքարեղէն առ. ես կը մաքրեմ ժամացոյցը, արգէն Կիրակի իրիկուն ալ ձեր քնանալէն յետոյ աւազանին ջուրովը լուացի:

* *

Կիրակի իրիկուն Միւսիւ Արամ, ինչ ինչ պատճառներով խօսեցեալին հետ պտոյտի չկրնալ երթալուն համար, այցաքարտով մը իմացնել ուզած էր. բայց դժբաղտարար աճապարանօք սխալմունքի մը զոհ երթալով, հետեւեալ քարտը զրկած էր:

«Սիրելի բարեկամս Արամ է՛ք.

«Ծնունդին կարել տուած բարտըսինիդ, որ 40 զրուշի իւրացուցած էք, կարծեմ թէ ամէն բան խոստովանելով պատուոյ վրայ երդում ըրած էիր չարթէ չաքաթ մաս առ մաս վճարել Ծնունդէն յետոյ. արդեօք գալ տարուա՞ն Ծնունդէն յետոյ պիտի գործադրէք ձեր խոստումը, թէ՞ իմ հաշիւս ալ յուշատետրիդ մէջ դերձակ ձ. . . ի քովը արձանագրած էք:

Մնամ ձերդ
Դերձակ Պ. Զ. »

* *

Թո՛ղ բան գործ չունին նէ թերթերը ամէն օր գլուխ ուռեցնեն թէ հայերուն մէջ ընթերցասիրութիւն չկայ. ո՞վ կ'ըսէ կոր. կ'ուզէ՞ք նոր ապացոյց մըն ալ:

Անցեալ չաքաթ իրիկուն Գանալիլիցի պարոն մը, կամուրջին ճիշդ մէջտեղը կեցած, ուշի ուշով Ծաղիկ կարդացած պահուն, Ղալաթիոյ կողմէն եկող կառքի մը կառապանին վառճանները վրան ազդեցութիւն չընելով, անկիրթ ձերը գետինը կը տապալեն խեղճ երիտասարդը. նոյն պահուն կառքին անիւներն ալ իրենց դերը կատարելու համար, կը խլեն ձեռքին Ծաղիկը, ու էմին էօնիւի առջեւ ազատ արձակելու պատիւը կ'ընեն:

Եթէ կը համարձակիք նորէն ըսէք որ, ընթերցասէր չ'մնաց:

* *

— Մկրտիչ, ինչո՞ւ համար այս առաւօտ էֆէնտիին կօշիկները ներկած չե՞ս:

— Էֆէնտիմ, անցեալ օր մեր եռամսեայ հաշիւը էֆէնտիին հետ տեսած տառնիս, 3 զրուշ 10 փարա ներկի ստակ գրած էի: Էֆէնտիին կարդալէն ետք, ասաց որ «Ես էհանկ մանր մունր հաշիւները չեմ վճարեր», ես էլ ներկը լմնցաւ նէ, ներկարարութենէն էլ վազ անցի, էֆէնտիմ . . .

Պ. ԿՈՒՅՈՒՄՃԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուսան ժողովը անցնելու ուրախ օր գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը Նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Զօր, եւ Ասեմապետութեամբ Բարձր. Յարու-թիւն փաշայի: — Արտւանեան եպիսկ. ժողովին ներկա-յանայով հուսկ ուրեմն յարտարարեց թէ պատրաստ է Վան երթալու: Ժողովը մաղթեց որ յաջող պաշտօնա-վարութիւն մը ունենայ, եւ խոստացաւ նիւթապէս եւ բարոյապէս օժանդակել իրեն: Տ. Ներսէս եպիսկ. փար-մադրութեան տակ կը գրուի Վանի կարօտելոց համար Ս. Հայրապետէն նուիրուած 1500 ոսկին: — Ժողովին ծա-նուցուեցաւ թէ վերջնապէս դադրած է Օրթաքիւղի գե-րեզմանատան համար սկսուած բանակցութիւնը: — Ժողո-վը նկատողութեան առաւ առկաին մնացած եկեղեցական խնդիրը, եւ որոշեց պէտք եղած դիմումն ընել Կայս. Կառավարութեան: — Կարդացուեցաւ Ս. Կաթողիկոսին մէկ կոնդակը այս եկեղեցական խնդրոյն վրայ, ինչպէս նաեւ ուրիշ մէկ կոնդակը գաւառային կարօտեալներու մասին: — Ժողովը զրազեցաւ Կայս. Կառավարութեան ներկայանալի ուրիշ խնդիրներով ալ:

— Ուսան ժողովը նոյն նստին մէջ որոշեց որ նորէն գումարումներ ընէ Որբոց եւ Կարօտելոց Խնամակալու-թիւնը, որ մամանակէ մը ի վեր նիստ չէր ընել:

— Գոհութեամբ կ'ողջունենք Հայերէն նոր օրաթեր-թի մը Սուրհանդակի երեւումը՝ անցեալ Երկուշաբթիէն սկսեալ: Տէր եւ Տնօրէն, Տիգրան էֆ. Ճիվէլէկեան, Տնօրէն նաեւ Ճեփիսէի Շարդիյի, արդէն ծանօթ է հը-րապարակին՝ իր քսան երկու տարուան լրագրական փա-ճառութեամբ: Յաջողութիւն կը մաղթենք:

— Սուրհանդակ Վերնայի թերթերէն առնելով կը ծանուցանէ թէ Անգլիոյ բարեօճիւններու նպաստներէն 1600 Անգլ. Ոսկի հաւաքուելով Վանայ Բողոքական մի-սիոնարներուն զրկուած է, սեղուոյն կարօտեալներուն քաժնուելու համար: « Կը սպասենք որ, կ'ըսէ Սուրհան-դակ, այս գումարը Բողոքական միսիոնարներուն կողմէ միմիայն մարդասիրական նպատակով բաժնուի, աւանց կրօնական ոեւէ տեսակէտ նկատողութեան առնելու: »

— Պատրիարքարանէ ուղղուած տեղեկութեանց վրայ Վանայ Առաջն. Տեղապահը կը հեռագրէ. Կլոր Դարի 125 տուն հայերէն 30ը արդէն կրօնափոխ չեն եղած բնաւ, 62 տունը վերադարձած են՝ որոնց Համիդիէները փոխե-լու գործողութիւնները կը կատարուին, իսկ մնացեալ 33 տունը կրօնափոխ կը մնան:

— Գաւազիւղի Արամեան վարժարանի աշակերտները իրենց մէջ 6 ոսկի հանգանակեր են Արաբկիրի որբանո-ցին մէջ որը մը պահելու համար: Ամէն տարի նոյնչափ գումար մը պիտի հանգակեն:

— Այս տարի մինչեւ Բարեկենդանի շաբաթը Երու-սաղէմ գացող ուխտաւորներու թիւը 700ի հասեր է: Այս հաշուով Զատիկին աւանաւան 1000 հայ ուխտաւոր պիտի գտնուի Տէրուական քաղաքը:

— Քէօթահայի Առաջն. Տեղապահ Տ. Մկրտիչ Վ. Աղաւունի գաւառացի կարօտեալներու ինպատու Ուշա-

դի մէջ 344 զրուշ հանգանակելով, զրկած է Պատրիար-քարան: Գումարը վախտ է, բայց վարդապետին ջանա-սիրութիւնը զովելի: . . . պայմանաւ որ չարունակէ:

— Նէվրուզի տօնին առթիւ, Երեքշաբթի օր Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. Ճէվանիրճեան շնորհաւորական այցե-լութիւն տուաւ Պարսկաց դեսպանատունը:

— Կրօնական ժողովը Երեքշաբթի գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, եւ կարեւոր ու . . . անկարեւոր խնդիրներու մասին տուած շատ մը որոշումներով կեր-պով մը քաւեց իր արեղաթողի երկու շաբաթուան դա-դարը: — Ժողովը այդ նստին մէջ որոշեց « Մեր Հայոց դաւանութիւնը » վերնագրով չրջարեւական մը ուղղել մայրաքաղաքիս եւ գաւառաց բոլոր եկեղեցիներուն: — Ժողովը խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ եկեղեցական կարեւոր խնդրոյ մը մասին, որուն նկատմամբ ալ իր ո-րոշում տուած է: — Բերայի Աւագերէց Տ. Մկրեան Հայր Հրամարտիր զրկած էր աւագերեցութենէ: Թաղ. Խորհուրդն ալ խնդրած է որ ազատէ զինքը այս քահա-նայական անվերջանալի խնդրէն: Ժողովը որոշեց Անան-եան Տ. Գէորգ քահանան ալ հրաւիրել յառաջիկայ նըս-տին, եւ անկէ ալ բացատրութիւններ առնելէ ետք կար-գադրել զայն:

— Ս. Հայրապետը իմացուցած ըլլալով որ Իւթիւ-ճեան Տ. Գէորգ եպիսկ. Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Աւստրիոյ եւ Ռումանիոյ Հայերուն միայն Հոգեւոր հովիւ է, եւ Պատրիարքարանը պէտք է Պուլկարիոյ Հոգեւոր հովիւ մը կարգէ, կ'ըսուի թէ Ազգ. Վարչութիւնը այդ պաշտօ-նին պիտի կոչէ Պանարմայի նախորդ Տեղապահ Վահան Ծ.Վ. Յակոբեան:

— Ամերիկայի Հայոց հոգեւոր հովիւ Տ. Յովսէփ ե-պիսկ. Սարաճեան պաշտօն յանձնել է Մաշիոյ վարդա-պետին: Հայեր գտնուող քաղաքները այցելելով Հոգա-բարձուներ կազմել, Վարդապետը Լօրէնս գացեր եւ հոն կազմեր է Հոգաբարձութիւն մը: Այժմ Պոսղըն կը գըտ-նուի: Այդ գաղթականութիւնը պիտի ունենայ եօթը վի-ճակ, իւրաքանչիւրին մէյմէկ վարդապետ: Այժմ 4 վա-րդապետ կան, հետեւաբար 3 վարդապետ ալ զրկել հարկ պիտի ըլլայ, կ'ըսէ Արեւելի:

— Գոհութեամբ կ'իմանանք թէ՝ Դ. կարգի Օսմա-մանլիէ Պատուանշան շնորհուել է Թնդանօթածիզ զօրաց տիպար վաչարն վիրարոյժներէն Տօթթօս Անտօն էֆէնտի Թումայեանի:

Այրի Տիկին Մաքրուհի Ն. Պօյաճեան (ծնեալ Մէր-եմ-Գուլի) եւ Որդին, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Մէրեմ-Գուլի եւ Զաւակունք՝ խորապէս զգացեալ ընդ դառնա-ղէտ մահ իւրեանց հարազատին

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖԵՆՏԻ ՄԵՐԵՄ-ԳՈՒԼԻ

Կը ծանուցանեն թէ յուղորկաւորութեան պաշտամունքը պիտի կատարուի 15/27 ամսոյս, Երկուշաբթի առաւօտ ժամ 3 1/2ին (ը թ.) ի Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ Բե-րայի, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցելոյն մարմինը:

Հուսկ ապա դաժաղ պիտի փոխադրուի Շիւլիի գե-րեզմանատունը, ամփոփուելու համար գերդաստանին յա-տուկ գամբարանին մէջ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ռոյալովին բարեփոխում եւ կրկնապէս նախագած
Յանձնարարում Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Ուսումն. Խորհուրդէն
եւ վաւերացած Կ. Պոլսոյ Առեւտրական Սեփեկէն

Ի Ն. ՏԻԻԶԷՆՃԵԱՆԷ

630 մեծադիր երևաններէ բաղկացած սոյն ընտիր գործը կը պարունակէ վաճառականութեան վերաբերեալ ամէն կարեւոր գիտելիքները եւ օրէնքները. վիճաբանութիւն տպագիր փոխանակաւորի, չէքի եւ տոմսակի իրական օրինակներ. տօմարակալութիւնը, կրկնատոմարը ընդարձակօրէն բացատրուած. գլխաւոր ազգաց զբաղմունքը, կշիռները, չափերը, զամպիօի գինները, զբաղմունքները, եւայլն, եւայլն. Պիտանի եւ օգտակար, զգրոյցներու, առեւտրական ասպարէզին պատրաստութիւններուն, եւ նոյն իսկ գործի մարդոց համար. Գին կազմեալ օրինակին 23 զրուշ:

Է Ք Ի Թ Ա Պ Լ

(ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՅ)

**ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԷՆ ՀԶՕՐ
ԿԵՆԱՅ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐԱԿՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ**

Երաշխաւորութեան դրամագրութիւն է

1 ՄԻԼԻԱՌ 227 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆԿ

Ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԴԱՌՆԻԱ ԱՍՏՈՒԱՆՈՒՄԱՏՈՒՐ

ԳՐՊԱՆԻ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ ՕՐԱՑՈՅՑ 1899Ի

Հեղինակութիւն Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԷՖ.Ի

Կը գտնուի Ղալաթիա, Վրոյր եւ Ընկ. թղթավաճառանոցը եւ Պոլիս Հայ գրատունները. Միակ կեդրոնատեղին Զ. Թորոսեան գրատուն, Պոլիս Վալիտէ խան, Գիններն են, Դահլիճան 2 1/2, 5, 7 1/2, 12 1/2 եւ 20 ըստ տեսակի. Շատ գնողներու մեծ գեղջ. Նամակադրոյժ գրկողը Ծաղկիկի Տնօրէնութիւնէն կրնայ ստանալ մէկ օրինակ. Նախորդ տարուանները 1 դահլիճան. Հատին բօսթի ծախքը 20 փարայ է:

ԳՐԱՏՈՒՆ Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Զազմագեղար, Վալիտէ խան

Բառգիրք Անգլ.-Հայ. Վ. Յ. Յակոբեան, գին քառադոնէ 54, ընտիր լաթկզմ. 60, ընտիր թղթով 108: Գաւառական կարօտ դպրոցաց գեղջ 30 0/0:

Բառգիրք Հայ-Գաղղ. Ն. Տէմիրճիպաշեան, գրքին ետեւը յատուկ անուանոց բառգրքերով. գին քառադոնէ 15, լաթակազմ 17 1/2: Կարօտ դպրոցաց 30 0/0 գեղջ:

Պէտք ունեցողներն ուղղակի գրատուն գրեմէ պարտին:

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԲԵՐ

Բաց ի հայ եւ հայատառ Տաճկերէն բազմաթիւ վէպերէ, գրատան մէջ կը գտնուին Հիւկօյի, Ջոլայի, եւ այլ բազմաթիւ երեւելի հեղինակաց գրքերը, հանգէտներ, ամէն տեսակ դասագրքեր, մանկավարժական պատկերազարդ գրքեր, Ուսուցիչք, ուսուցչուհիք, գրասէրք կը հրաւիրուին այցել եւ օգտուիլ առիթէն:

Թէ վաճառելի եւ թէ վարձու գրոց պայմանք մատչելի են ամէն քսակի:

Գրատունը բաց է ամէն օր, եւ պատրաստ ամէն աեսակ յանձնարարութիւն կատարելու, եթէ փոխարժէքը կանխիկ է:

(Հասցեալ յամին 1852)

ՏՔՐ. Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԲ

Թիւ 396, Մեծ-Փողոց Բերա

(Եանիի Գաւերտեան վրայի յարկը, ճիշդ Զրպուհեանց ղէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասատիկ ցաւած աղանդներն մեկ անգամեւ կը լեցուին, ցաւով դիմեցու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նորահար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական աղանդներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դիմի մեղաւորութիւն ըստ արիքի, ծանոթութիւն, եւ ազատ արձանանութիւն կրաշխաւորեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի առանձնահանութիւն:

Յ. Գ. Ձմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր), ինչպէս նաեւ ամեն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործասեղին:

Ա Ձ Դ

Այս անգամ կը վաճառուին մեծ ու փոքր քանակութեամբ Ազգ. Հիւանդանոցի սեպտական մաքառա գերծաններն հարիչ Միարդարութիւն գրատունեան օրէ Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ Իզմիրլի-Օղլու խան թիւ 10:

Այս առթիւ կը խնդրուի Արգոյ հասարակութիւնէն որ փութան փորձել այս գերծաններն. Փորձառու եւ մասնագէտ անձինք հաստատած են առաւելութիւնը հրապարակի վրայ գտնուած առաջնակարգ դերծաններէն:

Փորձեցէք եւ անմիջապէս պիտի տեսնէք առաւելութիւնը:

Եւ միանգամայն օգնած պիտի լինիք Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի հարիւրաւոր խեղճ եւ անկար պատրաստող:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (ԿԱՆԻՍԻԿ)

Յիմիս եւ Գաւառներ Տարեկան 50, Վեցամս 25, Եւամս 15 դր. Օսար երկիրներ 12, 6, 3 և Գրամի սեղ բոսթայի բուլ ալ կընդունուի Գաւառներէն: Թիքթասարի ծախք մեր վրայ:

ԵՄԱԼԻԿԻ Խմբագրութեան եւ Վարչութեան վերաբերեալ ամէն գրութիւնք պէտք է ուղղուի Սա

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕԲՄԷՃԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ ԵՄԱԼԻԿ ԵՄԱՐԱԲԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Նորասուկեան խան

Արտօնատէր Ա. ՍԱԴԱՅԵԱՆ

ԳՐԱՏՈՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Սուլթան Համամ հասցեայի, թիւ 14

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Վ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ 14